

Thật Cậy

Tác Giả: Võ Phián

Thứ Hai, 16 Tháng 7 Năm 2012 08:26

Häu khuyßn thß tu sßt ... Häu tßu thß tu khuyßn

— Thß Nguyßn Du thßt đßc đßo.

— Ôi tß tßng tßn kß tßo bßo. Mßng bßn cß nhßn đß nhß sßc bßn, mßi lß. Bßn nßi vß Truyßn Kißu chßng?

— Không.

— Nói vß ‘Đßc Tißu Thanh ký’, “tam bách đß niên hßu” chßng?

— Không. Tôi đß nhß nßi vß thß thßt cßy.

— Trßi! Tiên sinh cß thß thßt cßy nßa à? Nßu quß cß hßn là đßc đßo, không sai.

— Sao lßi “nßu”? Có chß. Nßy nghe:

“... Nhân sinh vô bách tßi

Hành lßc đßng cßp kß

Vô vi thß bßn tißn

Cùng niên bßt khai mi

Di Tß vô đßi danh

Chßch Kißu vô đßi lßi

Trung thß chß bßt thßp

Hà s thiên niên k
H u khuy n th tu sát
H u t u th tu khuy nh
Nhãn ti n đ c táng dĩ nan nh n
Hà s mang mang thân h u danh”.

Đó là m t đ n trong bài t ‘Hành l c’1. Thơ t chó hi n hi n rõ ràng. Thơ y không?

— Qu nhiên. Đúng nó. Đ c lên nghe th m ph ng ph c. Ng i x a t ng nói đ n th vãn hay đ c th m tho c mi ng l i. Là đây chăng? Giá có luôn cái nghĩa...

— Có đ y. Hai ông Ph m Kh c Khoan và Lê Th c đã đ ch ra Vi t ng :

... “Ng i không s ng trăm tu i
G p thì nên vui ch i
Ch gi n p nghèo khó
Lo l ng su t đ i ng i
Dì T không danh l n
Chích Ki u không giàu to
Trung th ch tám ch c
T i gì ngàn năm lo
Có chó c làm th t
Có r u c nghiêng b u
Đ c m t trên đ i ch a d bi t
C n gì lo ti ng hảo v sau”.

— M y câu chót... thơ y nó th nào. Nh ng câu trên không nói làm gì, nh ng t cái ch “có chó” là ph i khác. Có chó là có khác, l ra ph i th . Dân nh u đ p th t c y ai l i “nghiêng b u”? trông nó c l , kh n quá. Mình có nên đ i u ch nh cái kh u khí l i m t chút cho h p th i h p c nh không? Ch ng h n:

“Có c y nên h g p
Có r u hãy dzô mau
Đ c thua tr c m t còn ch a rõ
Sá gì danh hảo chuy n mai sau”.

B n nghĩ sao?

— Tá tá, sá nghĩ vá bán sau. Lúc này nghĩ vá Nguyán Du.

— Bán làm tôi mát háng quá. Tuy váy, tôi nhát trí vá i bán: Nguyán Du là đác đáo. Hán nghìn năm ván hác ký tái á Việt Nam đá gái tìm ra thá thát cáy? Phái cháu là món hiám hoi.

— Thá là xong mát khoán Nguyán Du đác đáo. Còn khoán thát cáy: theo ý bán thá nào?

— Nhát. Đó không phái ý tôi. Đó là ý kián toàn dân, tá trên xuáng đái. Trên, tác háng Nguyán tiên sinh. Sinh ra là con mát ông quán công, hai anh làm quan lán, tài danh nái tiáng mát thái, trong nhà đàn hát yán á má quanh năm, món ngon vát lá không thiáu thá gì. Xuát ngoái mát phen thì cám đáu sá bá, đi tái đáu đác nghánh tiáp tráng thá cáp đáng tháa máa tái đó:

“... Quân bát kián sá thuyán triáu lai cung đán lá?”

Nhát thuyán nhát thuyán doanh nhác má

Hành nhân bảo thác tián khí đá

Tàn hào lãnh phán trám giang đá...”²

Đác đáng đã thá, đán triáu đình phái biát! Thá mà khi có ráu, tiên sinh không há nghĩ đán nem công chá pháng, đán thá cao láng má vá nào, tiên sinh chá ao ác há mát con cáy.

Đái, là dân gian kháp nác. Ai mà không biát câu “Sáng trên đái ăn miáng đái chó, thác xuáng âm phá biát có hay không?” Tháy cháa? Ngáng i ta không ăn thát chó nhá ăn các thá thát khác trên thá gian. Ăn mái thá thát khác, bát quá tám tác khen ngon. Ăn thát chó thì váa ăn váa kêu trái. Bán nhám lái cái chá “Thác xuáng âm phá...”, rái bán cháu khó ngám nghĩ, bán khoán, trán trá, suy tá giám xem, bán cháu khó kháo cáu truy tám giúp cho, xem trong kho tàng văn hác cáa ta tá cá chí kim có câu tán táng thá thát nào khác mà náo nuát, mà thiát tha đán thá cháng? Quái lá, quái lá thát. Thì ông cá nhai nhám nhai nháom, nuát xong ông phê mát tiáng “Tuyát”, thá là miáng thát dính trong ká răng nó đã run bán lên vì sung sáng. Hà tát phái rít lên, phái vián đán đán cá cái sáng cái chát, đán cá đáng gian vá i âm phá. Gì mà tháng thiát váy há Trái?

Nháng có lá ta nên khe khá. Khen thát cáy, cá oang oang lên, lá Má nó nghe...

— Sá nó lái ra tòa án Long Beach kêu tù à?³

— Không đ&n n&i th&. Nh&ng ng&i nó chê mình ... kém văn minh.

— K& th& m&t cách đ&ng x&u h&. Chuy&n kh&u v& không ph&i thu&c v&n đ& văn minh. M&i dân t&c có m&t s& thích ăn u&ng. Tàu là n&&c văn minh cao, Tàu ăn v&t, món v&t B&c Kinh n&i ti&ng kh&p th& gi&i, tr&ng v&t b&c th&o Đ&ng Ti&u Bình nghi&n n&ng, đi vi&ng Hoa K& m&y hôm không nh&n đ&&c; th& mà M& không dùng c& th&t v&t l&n tr&ng v&t, Tàu v&n tha th& không chê là kém văn minh. Dân này khoái tr&ng cá mu&i nh& đi&n, dân n& không màng ngó t&i. X& này ham x&i phao câu, ham g&m giò gà, giò heo, dùng rùa h&m, l&&n um; x& khác ch&a t&ng th& đ&n. N&i này khoe th&t trâu ngon tuy&t, n&i kia tr& môi nhún vai...

Th&&ng Đ& làm ra m&i ng&&i m&t cái l&&i riêng, m&i ng&&i m&t bao t& riêng: không có ai nu&t l&n vào bao t& ng&&i khác c&, không ai làm phi&n ai c&. Tùy nghi, tùy thích... T& do. Th&y ch& đ& bi&t đem ra bàn tán nghị ng& thì đ&&c, còn chê khen văn minh h&n kém này n& dám m&t lòng l&m đ&.

Lòng yêu th&t c&y không phân chia đ&ng c&p trên d&&i, không phân bi&t chính tr& t& h&u. M&t hôm g&p ng&&i đ&p, c&i lòng rung đ&ng m&nh, ông Bùi B&o Trúc đem h&t s& duyên dáng ra b&o r&ng ông “r&t thích chó (...) khi nào chó đ&&c n&u n&&ng k& càng và bày th&t đ&p trên đĩa đ&t trên bàn.”⁴ M&t nhân v&t c&a bà D&&ng Thu H&&ng đ&ng bên kia b& o v&ng tuyên b& v&i ng&&i yêu: “R&&u, th&t chó là món em khoái nh&t. Đ&a nào không bi&t ăn th&t chó thì th&t là ngu.” K& nam ng&&i n&, k& ch&ng c&ng ng&&i theo c&ng, k& bên này ng&&i bên kia b& Thái bình d&&ng, h& ca t&ng th&t c&y táng c& lên. B&n lo ng&i cái gì k& c&c v&y?

— Ng&i ng&&i M& h& có th& b&o chúng ta x&i th&t c&y là không bi&t th&&ng m&t con v&t g&n g&i...

— Đ&ng có ai đòi d&y ai v& tình th&&ng nh&! G&n đây & Âu M& có phong trào b&o v& sức v&t. Các ông các bà làm &n nhi&u l&m. Trong nh&ng x& h&m m& th&t c&y nh& Vi&t Nam, Trung Hoa, Đ&i Hàn v.v... t& hàng nghìn năm qua có bao nhiêu tri&u ng&&i l&ng l& ăn chay, ăn chay tr&&ng, và lâu lâu l&i b& ti&n ra mua cá, mua chim đ& th& xu&ng n&&c, th& lên tr&i.

— Đây, giá lúc này có câu th& th&&ng chó đ&a h& xem thì ti&n nh&.

— Có đấy:

“... Niềm nhĩ thuở c th súc
Đ nhân mao c t đ ng”...5

“Th súc đ nhân mao c t đ ng”. Th đ ng đ n th m i là th đ ng sâu đ m. Th t... “th đ ng c y
nh th th đ ng thân”. Th y xác con c y ch t trong núi, không c n bi t c y c a ai, mà đ ng lòng
than th nh v y, đ i nay m y k ?

— Th gì? c a ai v y?

— Th “Đi u khuy n”, v n c a Nguy n Du. Trong Nam trung t p ngâm. Đi u khuy n, nghĩa là
th đ ng chó.

— Tr i, c Nguy n! H t x y.

— Th y ch a? B n ch gi i đ c cái đ c th leo o, mà không ch u th y t m lòng c a Nguy n
tiên sinh. K sĩ yêu c y là đ y, k sĩ yêu th t c y cũng là đ y. Cho nên không th vì “văn minh”,
vì bi t th đ ng loài v t mà không ăn th t c y. Con v t, con b câu, con r n m i v.v... có ph i là
loài v t không? con bò, con heo có ph i gia súc không? t i sao ng i M trông th y ăn th t
nh ng con v t y h không ch m ng i lên gi n đ nh khi trông th y ăn th t c y? Đ i v i h
con c y có khác nh ng thú v t kia.

— Khác th nào? C y là gì c a ng i M ? Con c y có đ a v ra sao trong đ i s ng M ? H ?

— Xem nào: Không th nói v cái đ a v chung chung. Xét v đ a v trong tín ng đ ng ch ng
h n: có n i i y con này làm v t t có n i th con kia làm v t t ; v t t ph i có đ a v cao. L i
nh vì lý do tôn giáo, con bò có đ a v cao n n-đ . Trong huy n tho i Ai-c p thì th n Marpi
mình ng i mà mang đ u chó, cho nên thu x a Do-thái thù chó mà Ai-c p kính chó. Còn B
Ba-t ngày x a cũng có th i lu t pháp tr ng tr k nào ph ng đ đ ng chó không chu đáo, ch ng
h n cho chó ăn nh ng món không x ng đáng...

— Täp! Täp! Đäa vä tôn giáo, không cän. Nhân danh chính sách tiät kiäm năng läng, xin täp ngay cho. Ta không thä chó, Mä cũng không thä chó, nói chuyän näy làm gì.

— Väy hãy nói vä đäa vä cäa chó trong tình cäm cäa ngäi. Trong tình cäm ngäi Mä, đäa vä cäa chó cao chät vät. Không nhäng ngäi Mä không ăn thät chó, hä còn ra rít väi chó, hät lòng vì chó khi säng, hä có nghĩa đäa riêng chän cät chó tät khi chät, läm kä còn xäp đät träc đä lúc ngäi tä giä cuäc đäi thì näm xäng tàn đäc chän cänh chó, chä không phäi bän cänh ông bà, cha mä, vä con v.v...

Trong khi näy trên phäng diän tình cäm, đäa vä con chó Viät Nam thäp kinh khäng. Thäp nhä đäa vä đa sä đäng loäi ở Á châu. Tôi chäc ông Mä Will Durant trong khi tìm hiäu đäc đäm các nän văn minh khác nhau trên cäi thä gian đã chú ý nhiäu läm vä đäm này. Cho nên trong bä Läch sä văn minh nhân loäi cäa ông läi có chä ghi nhän vä hoàn cänh khuyän loäi ở Đông phäng: bä khinh bä, bäc đäi, thäng lang thang ăn đä ăn däy ngoài đäng; säng đäi cä bä cä bäc. Hình nhä không có näi nào khác loài chó kém may nhä thä.

— Đáng tiäc, đáng tiäc! Tôi muän biät täi sao? Täi sao ở Đông phäng đäy tình thäng đäy nhân ái, ở Đông phäng näi triäu triäu ngäi đäi đäi kiäp kiäp täng ăn chay v.v...

— Täi sao? Hình nhä chäa có ai käp häi ông Will Durant câu đó, nên không có läi giäi đäp cäa ông. Còn câu giäi đäp... cäa tôi? Theo thiän ý näy là vì gia đänh ngäi Âu Mä thäng nhä bé, mà gia đänh chúng ta đäng đäo quá...

— Tôi hiäu vì sao không có ai häi “thiän ý” cäa bän: Ý kiän bän nhäm quá. Chäng ra ngô ra khoai giäc. Hiäu thä “chó” nào đäc mät giäi đäp nhä thä?

— Bän khó tính nhä. Thä thì đäng häi täi sao, đäng giäi đäp. Hãy ngäng läi ở hiän täng, nhät nhänh thêm mät ít đä kiän näa vä đäa vä cäa chó trong tình cäm. Bän đä ý giäm chä này: Ta bäo: “Nhà tôi nuôi mät con chó”. Đäi väi ngäi Mä thä là mä hä quá. Thäng thäng hä mình bäch hän: hä nói nuôi hoäc mät con golden retriever, hoäc mät con poodle, con chow chow, hoäc mät con bull dog v.v... Toàn cäi näc ta không phäi chä có mät loäi chó, thä nhäng chúng ta nhìn vào thä giäi chó bäng con mät thäng, chúng ta trông qua đäi khäi, không cän chi tiät. Ngäi Mä không bäng lòng mät thái đä häng hä. Trong bät cä tài liäu nào vä chó, dù sä läc, cũng liät kê đäc hàng mäy chäc giäng chó khác nhau đäng quanh quän bên cänh ngäi Mä. Trong ngän ngä hàng ngày hä rän rä.

R&i i ch& này n&a: Con chó & ta không có n&i cái tên riêng. Nhà có đôi ba con chó v&n g&i: con Vàng, con V&n, con M&c v.v... L&y ngay cái màu lông c&a nó làm tên. M&t cách d& d&i, qua loa. Vàng, V&n g&n nh& là nh&ng tên chung. Ng& i M& không th&: chó trong nhà m&i con m&t tên riêng, cũng nh& m&i ng& i trong gia đình. Tên ch&n l&a k& l&ng, công phu nh&. Ai cũng mu&n ch&n cho con chó c&ng c&a mình m&t cái tên cho đ&p đ&, hay ho. Nhu c&u &y ph& bi&n l&m, cho nên ngay & qu&y tính t&n t&i các ch& M& th&nh tho&ng th&y bán cu&n sách con con li&t kê vô v&n m& danh đ& ai n&y tha h& ch&n cho chó. Có g&n gửi, có c&ng yêu, m&i đ&t tên riêng nh& th&. Gia súc quanh ta, con v&t, con gà, con l&n, đâu có con nào mang đ&c m&t tên riêng? Đó, thêm m&t d& ki&n.

— B&n có quy&n thêm m&t d& ki&n n&a. Mi&n đ&ng góp “thi&n ý”.

— & M& con dog lúc nào cũng là con dog. & ta có khi nó là con chó, có khi nó là con cún, có khi nó l&i là con c&y. Cún là chó con; con hay m&, s& phân bi&t &y không quan tr&ng. Nh&ng c&y, ch& c&y r&t đáng đ& ý: nó gi&t con chó. Vì c&y là ti&ng g&i con chó th&t. Là ti&ng g&i con chó trong t& cách... th&c ph&m. Ta nuôi con chó, nh&ng khi ăn ta ăn th&t c&y. Ti&ng c&y là b&n án t& hình x& chó. Sao v&y? T&i sao không có ti&ng g&i riêng con bò, con gà đ& ăn th&t, con v&t th&t, con heo th&t, (nh&ng ti&ng nh& con bi&c, con ghi&c, con vi&c, con hi&c ch&ng h&n?). Thi&t nghĩ &y là vì mi&ng th&t chó ta ph&i g&i là th&t c&y m&i t&n b& vào m&m. N&u không, th&y gh& gh& th& nào. Con chó Đông ph&ng nó b& h&t h&i, nó ăn t&p l&m, nó l&c l&i các đ&ng rác, nó th& th&n ngoài đ&ng tìm ch&t th&a ch&t b&n th&u... Chó nó ăn cái &y, mình l&i đi ăn chó à? Ăn ph&i ăn c&y c&. Tr&c khi dùng, ph&i th&ng c&p cho nó.

& Âu M&, con chó nó là pet, là con b&n, là c&c c&ng. & đó đ&a v& nó cao h&n con v&t; & ta nó th&p h&n con v&t.

& Âu M& nó là con b&n, là c&c c&ng. & ta, khi có ai hét vào m&t k& khác: “Đ& chó!” thì đó không h& có nghĩa là: “Đ& b&n!” Đ& chó còn t& h&n là đ& mèo, đ& gà...

Đ& chó, t&m quá, không x&i đ&c; nh&ng c&y thì x&i đ&c. Khi ta b& m&t mi&ng th&t c&y vào m&m thì ta không làm đ&u gì sai qu&y; nh&ng ng& i M& mà b& vào m&m m&t mi&ng th&t b&n thì tr&i đ&t qu& th&n nào dung th&! Chuy&n không quan ni&m n&i.

Thịt Cầy

Tác Giả: Võ Phi&n

Thứ Hai, 16 Tháng 7 Năm 2012 08:26

Do đó chuy&n th&t c&y gi&a ta và M& không ph&i là chuy&n kh&u v&, cũng không ph&i là chuy&n tình th&ng đ&i v&i loài v&t nói chung. Ch&ng qua h& và ta không cùng b& vào m&m m&t món th&t, cho nên ph&n &ng khác nhau vô vàn. Cho nên trong ph&n đ&i c&a h& có s& gi&n đ&.

— Này này, tôi c&n l&u ý b&n: B&n t&ng h&a ch& có đ& ki&n không có gi&i thích; th& mà đ&n dà b&n khe kh& “tr&m ngh&”, khe kh& đ&a “thi&n ý”. Li&u có can b&n n&i không đây?

— B&n can, b&n thi&t th&i.

— &! Khiêm t&n đ&n th& kia à?

— Nói th& là vì b&n thôi. V&a r&i b&n tuyên b& r&ng tôi nh&m khi tôi ch&a h& bi&n gi&i. N&u ti&p t&c ng&n c&n tôi, hóa ra chúa nh&m là b&n. Hãy đ& tôi bi&n gi&i xong, n&u sai, cái nh&m s& thu&c c& v& ph&n tôi, có ph&i là l&i cho b&n không?

Chúng ta v&a b&o M& xem chó nh& b&n, đó là căn c& vào m&t t&ng& (pet) đã có t& lâu đ&i. Đ&n đ&n m&i lúc chó m&i g&n ng&ng&i, sát ng&ng&i. Xung quanh b&n, b&n th&y nhan nh&n nh&ng bà nh&ng cô nuôi đôi ba con chó, g&i chó là con trai, con gái, là lũ con (my son, daughter, kids, children) v.v... Và th&c tình h& xem nh& con, th&ng nh& con: có th& m&i chôn c&t, m&i m& m&, m&i g&i x&ng c&t bên nhau ch&. Nh& v&y chó không còn là b&n, chó đã đ& c k&t n&p làm m&t thành ph&n trong gia đ&nh ng&ng&i M&. Vì sao v&y? Ch& vì gia đ&nh ng&ng&i M& m&i ngày m&i thu h&p l&i, tr& nên quá nh& bé, quá ít ng&ng&i...

— Đ&y! Đ&y! L&i...

— C&m can thi&p. C&m đàn áp. Hãy nghe đ&. B&n có t&ng t&ng n&i trong m&t gia đ&nh nh& nhà m& Lê6, con cái lũ kh&ùm đ& nh& th&, mà bác Lê gái l&i có th& g&i m&t con cún là “con tôi”, m&i t&i cho “con tôi” lên gi&ng n&m bên m& không? khi trăm tu&i bác Lê gái yên gi&c nghìn thu bên m& con cún đ& c không? Chuy&n n&y thi&t t&ng ch& x&y ra vào tr&ng h&p nh&ng bà c& s&ng l&i th&i m&t mình xa con cái, nh&ng nàng cao s&, long đong, mu&n ch&ng, b& ch&ng, hi&m mu&n v.v..., nh&ng tr&ng h&p h&t s&c phong phú trong xã h&i M&.

Khi cô đói quá, kä Âu ngäi Á, kä träng ngäi vàng, không ai làm gì khác hơn là quä väi quä vàng vào mät chút sinh khí cho ä lòng. Trong mät cái truyän ngän cäa Linh Bäo, mät ông chät già ä Cäu Kim Sän, vào nhäng ngày tàn bä vä xa quê häng đã nuôi và cäng mät cây chuäi trong chäu, bình nhät chăm chút cho ăn phân cho uäng näc đäu đäu, lúc gäp chuyän đầu buän thì cä chät già mäi chuäi cùng uäng... räu7 väi nhau. ä Cäu Kim Sän có bao nhiêu là chät già đäi ä mä väi cây chuäi nhä thä?

Läy cây chuäi làm con còn tä hơn läy chó làm con.

— Phen này bän kät väi tôi. Bän bäo gia đình thu nhä là lý do, cänh säng cô đói là lý do cäa tình cäm ngäi-chó. Nhä thä, bän có ý cho räng ngäi Mä mäi kiêng thät cäy trong thäi kä hiän đäi này chäng? Bäi vì xäa kia đâu phäi lúc nào gia đình ngäi da träng cũng ít ngäi? trong thäi nông nghiäp ä đâu đäi gia đình cũng đông đäo hơn ngày nay, đäi uäy bän đã biät. Tät nhiên xäa kia ngäi Âu Mä đâu thäy cô đói trong gia đình? Väy theo ý bän bät đäu tä năm nào thì Mä kiêng thät cäy? bän đänh giùm tôi mät thäi đänh kiêng thät cäy ä Âu Mä. Bän cä gäng giúp cho.

— Bän hùng hä cänh là cäng sän lúc väa đánh häi thäy mùi thäng läi.

Bên Tàu, hơn hai nghìn năm träc tä cái quäy thät cäy cäa mät nhân vät läy läng là danh täng Phàn Khoái mùi thät näng đã xông lên làm thäm trang sách Tä Mã Thiên. Sä sách Tây phäng không có cái may män äy. Hoäc giä sä gia Tây phäng thäi träc không chú ý đän nhäng viäc nhä thä? hoäc giä ngäi ta có chép nhan nhän mà tôi không hay biät? hoäc giä ngäi da träng cä thäi có thói quen näng cäy cách lén lút? v.v... Chuyän đâu còn đó. Sä thäc räi sä có ngày phát hiän. Ngay lúc này hãy giä thiät là ngäi da träng chäa täng ăn thät cäy bao giä. Nhä thä có gì kät cho tôi đâu? Tôi không hä bäo räng hä ai không thäng chó tät phäi xäi thät chó. Tôi có nói thä đâu? Ngäi da träng xäa kia rät có thä gia đình sum väy, väa không yêu chó quá đáng nhä ngày nay, läi väa không ăn thät chó, có sao? Tät thôi.

Näu bäy giä, xa xäa, da träng da vàng kä ăn ngäi không, có khác nhau là do khäu vä mà thôi. Ai thích gì ăn näy, không giän nhau, chê nhau là vän minh hơn kém.

Nhäng cái khác biät hiän thäi không giäng nhä cái khác buäi äy. Vän đä chúng ta nêu lên đây là

cái khác hi&n th&i. Hi&n th&i có y&u t& tình c&m xen vào: ta x&i c&y là h& u&t ng&&i lên đ&y. S& tình b&t đ&u t& bao gi&. Xin thú th&c: Không rõ. Tôi ng& r&ng cái nghĩa trang đ&u tiên dành cho chó mèo & Âu M& ch&c cũng không quá trăm năm. Ng&&i Âu M& gi& t& ch& đ& kinh t& nông nghi&p đã lâu, gi& t& cu&c s&ng đ&ng quê mà v& đô th& đã lâu, trong truy&n c&a h& t& lâu &m không th&y có nh&ng gia đình n&&m n&&p nh& gia đình h& Gi& trong H&ng lâu m&ng. Trong ti&ng nói c&a h&, m&t v&t tích thành ng& t&ng đ&ng v&i “t& đ&i đ&ng đ&ng” không h& nghe th&y bao gi&. Gia đình da tr&ng teo tóp đ&n đầu thì đ&a v& con chó cao lên đ&n đó, tôi ch&c th&. Chuy&n tình c&m nó đ&n dài, nó &ng &: đã yêu mu&n ch&t mà &m khi v&n ch&a bi&t là mình đã yêu, th&nh tho&ng còn đòi đ& h&i &i con tìm xem đã v.v..., b&n đ&ng nài ép tôi đ&nh rõ ngày gi&c&a tình yêu, k&c& yêu chó. K&t& năm Mão? năm Tu&t? gi& Đ&n? gi& T&? nào ai bi&t đ&&c!

Còn chúng ta da vàng, có th& m&t ph&n vì b&m ch&t sai con, m&n con: ngay t& bu&i s& khai, cái gì mà đ&ng t& tiên đã nêu ngay g&&ng lành, cho ra m&t &&t trăm tr&ng n& trăm con. M&t gia đình nh& th& đ&u phân đôi cũng không còn m&t ch& tr&ng nào cho con chó chen vào. Nguyên ti&ng tr& khóc đ& làm nó nh&c óc ho&ng h&n.

Th& r&i, đ&n mãi ngày nay nông nghi&p v&n còn đ&a v& quan tr&ng, nông dân v&n còn chi&m đa s&, n& n&p sinh ho&t nông thôn và tâm lý nông dân v&n còn sâu đ&m. Các nhân v&t ti&u thuy&t c&a th& h& Nh&t Linh th&nh tho&ng &i có ng&&i than nh& b&ng v& cái “s&” đông con; th& r&i các ông bà b&o tr& M& đ&n thăm nh&ng gia đình th& h& ng&&i Vi&t t& n&n lâu lâu b&t g&p m&t sân qu& hòe nghìn ngh&t.

& nh&ng qu&c gia đã b&&c sang n&n kinh t& k&ng&, ng&&i ta đ& v& đô th&, gia đình co rút &i. Xu h&&ng chung & Âu M& là th&; nh&ng & ta ph&&ng th&c s&n xu&t Đông ph&&ng kéo dài ch& đ& kinh t& nông nghi&p, kéo dài ch& đ& chính tr& phong ki&n, kéo dài ch& đ& đ&i gia đình... Nh&ng cái &y còn t&n t&i không đ&t, thì chó còn là... đ& chó, còn b& khinh khi, còn đ&ng & b&c th&p nh&t c&a cái thang giá tr& các loài súc v&t.

Tuy nhiên h&i g&n đây rõ ràng là n&p s&ng đô th& đã tràn lan r&ng rãi sang &m n&&c Á châu. Cái rét đô th& th&m vào th&u x&&ng s& ng&&i càng ngày càng đông đ&o & Đông Kinh, Th&&ng H&i, H&&ng C&ng, Tân-gia-ba v.v... Hoàn c&nh đ&c bi&t c&a nh&ng t&p th& &u vong, di c&, t& n&n v.v... càng tăng thêm m&c đ& giá rét... Do đó ng&&i Tàu già & H&&ng C&ng đã t& cây chu&i hài h&&c ti&n t&i m&t phát ki&n sáng giá: là ôm &y con chim. Con đ&&ng Honglok v& phía C&u Long là c& m&t th& gi&i chim: &n có, nh& có, đ& màu, đ& lo&i, gi&ng hát hay, gi&ng múa đ&p, gi&ng màu r&c r& v.v... & đây có vô s& ki&u &ng chim t& th&&ng vàng đ&n h& cá, có nh&ng món đ& đ&ng th&c ăn th&c u&ng ch&m tr& v& v&i công phu, c&u k& v.v... Các ông c& mò m&m đ&n đây, đ&o qua đ&o &i ngày này sang ngày khác, ng&m nghĩa, ch&n &a, r&i móc h&u bao r&&c chim v& h&u h& ph&ng đ&&ng. Cho ăn cho

u&ng, qu&t n&ng &p l&nh. S&m nh&ng chi&c bình x&t n&&c li ti cho mát chim vào nh&ng hôm oi b&c. Ng&i v&i chim hàng gi&. M&i t& m& sáng, các c& ho hen xong, kh&c nh& xong, li&n xách l&ng chim r&i căn phòng nh& h&p c&a m&t cao &c, xu&ng đ&ng mua m&t t& báo, tìm đ&n m&t công viên, ng&&i và chim cùng h&&ng chút khí tr&i, r&i các c& xách l&ng chim vào tí&m u&ng cà-phê, trò chuy&n v&i nhau, đ&u chim đ&u l&ng v&i nhau... Su&t ngày ng&&i đầu chim đó. Trong tí&m, trên xe, ch& nào cũng ph&i trừ li&u s&n móc cho các c& treo l&ng chim...

H&&ng C&ng Đông ph&&ng Da vàng đã đ&n nông n&i &y, thì Âu M& há gi&nguyên v& trí cũ sao? Qu& nhiên, M& l&i nh&y v&t.

K&ng& tân tí&n và cu&c s&ng đô th& l&i làm phát sinh thêm nh&ng đi&n bi&n m&i: Năm 1960 trong t&ng s& các cu&c sinh n& & M& con s& sinh ra do ph&n không ch&ng ch& có 5.3%, năm 1986 t& s& &y lên đ&n 23.4%. Ng&&i ta m&i lúc m&i ng&i hôn nhân. S&ng&&i M&ng&i ngừng &y tăng g&p b&n l&n trong vòng h&m sáu năm. Nàng không ch&ng chàng không mu&n v&, c&nh nhà d&ra đ&n chi&c. So sánh các lo&i gia đình: gia đình nhi&u ng&&i, gia đình m&t c&p, và gia đình m&t ng&&i, theo th&ng kê năm nay8 thì phát tri&n nhanh nh&t là lo&i gia đình... m&t ng&&i! Đó là chi&u h&&ng phát tri&n & m&i n&&c k&ng& (ngo&i tr& Nh&t B&n, tí& đây non hai ph&n ba s&ng&&i già còn s&ng chung v&i con cái.)

Tình hu&ng m&i có nhu c&u m&i: m&t con b&n chó ch&a đ&. Con chim c&a các c& già H&&ng C&ng tr& thành đ&ng anh hùng c&a th&i đ&i m&i. Tr&&c kia nuôi chim trong nhà là chuy&n lai rai, cu&i th&p niên 80 nó tí&n v&t lên nh& ch&p. Gi&a năm 1988 kh&p Hoa K& có g&n 58 tri&u con mèo, 49 tri&u r&&i con chó nuôi trong nhà. Cùng năm &y, s& chim nuôi ch&a t&ng k&t đ&&c, ch& có con s& khá “đ&i kh&i” t& 45 đ&n 100 tri&u con. D&ch v& kinh doanh v& chim, tính c& bán chim, bán th&c ăn cho chim, l&ng chim v.v..., s& thu lên đ&n m&&i t& m&t năm. Nh&ng theo &&c tính thì th&p niên 90 m&i đích th&c là th&p niên c&a chim. B&y gi& chim là s& 1, là vô đ&ch.

M& đã say mê món nào là say mê ra trò. Chim bé c& 10\$, 20\$ m&t con, có; y&n 30\$, 40\$ m&t con, có; két Harlequin macaw c& 2,500\$ m&t con, có; mà con két Hyacinth macaw ngót 30 inches giá 10,000\$ m&t con cũng có n&a. C&c c&ng mà. Lu&n v& hi&n t&&ng ch&i chim, ông Marshall Myers, phó ch& t&ch H&i đ&ng c& v&n ngành chăn nuôi c&m thú đ& làm b&n trên n&&c M&, nói quy&t r&ng đó là h&u qu& c&a l&i s&ng m&i, c&a n&p s&ng đô th&: thêm nhi&u ng&&i trong gia đình ph&i ra ngoài làm vi&c, thêm nhi&u ng&&i đ&c thân, c&nh & condo, & apartment, và thì gi& eo h&p làm cho thi&u ch& thi&u thì gi& nuôi chó...

Chim th&ng chó là l& đ&&ng nhiên, là xu th& c&a t&&ng lai v.v...

— Xu thì táng lai... Con ngái tián thì chó thì chim...

— Táng lai áy bát nguán thì mát nhu cáu nguyên thủy: chút hái ám. Con ngái nguyên thủy đã cháu mát cá mát chiác xáng sán đá cho có bán, có cô bán xong ván thì y không báng lòng: “Chá đôi bán? thì ván còn cháa đá.” Đòi thêm con chó. “Mát tháy, mát cô, mát chó bán”: ván cháa đá. Đái ván lánh láo giá báng. Phái thêm vào đôi ba con chim bên mình... Ôi vũ trụ, ôi càn khôn: rét quá.

Mai kia, con ngái i đô thì trông tháy ai nhai mát miáng thì t chim chác chán là đát táng khúc ruột, là gám lên chá kém văn minh.

— Có “ôi” thì cá đán kát thúc rồi. Kát thúc chuyện thì t cáy, sán trán ngon lành, ta nhán ga vát sang ván đá thì t chuát, nên chẳng?

— Không.

— Thì sang thì t ba ba nhá!

— Không nên.

— , ká thì đán thì sao?

— Không phải. Các thì t khác chá là thì t. Riêng thì t cáy là thì t, lái là thì ca, là kinh tá, xã hái, văn hóa, triết lý (ôi)... Nói chuyện thì t cáy, mình ném báy mát hòn đá mà làm ráng lông đác vài ba con chim: Thì t kiám náng láng. Nói vá các món kia, láng phí quá.

8 - 1990

1 Thanh hiên thi t p.

2 'Thái bình m i ca gi' (B c hành t p c). B n câu trine có nghĩa: Ch ng th y cái l cung đ n cho thuy n s m i bu i sáng đó sao? H t thuy n này t i thuy n khác ch đ y nào g o nào th t đ n. Ng i ăn không h t, ph i đ đi. Canh th a c m ngu i trút c xu ng lòng sông.

3 Năm 1989 tòa án Long Beach có x m t v m y ng i Miên h c tây.

4 Th c ra ông Bùi không ăn th t c y.

5 Nghĩa: Nghĩ r ng mày là gi ng súc v t, cũng lông cũng x ng gi ng nh con ng i.

6 Xóm C u M i c a Nh t Linh.

7 'Cây chu i bu n', Mây T n.

8 c a Monthly Labor Review, Bureau of Labor Statistics.